

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Pohjois-Pohjanmaan liiton lausunto

Asia: HE 47/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lakikokonaisuutta on selkeytetty. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien säädösten kokoaminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen kanssa samaan lainsäädäntöön on hyvä ratkaisu ja selkeyttää osaltaan aluekehittämisen kokonaisuutta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin asioihin:

EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskettaa EU-komission yleisasetuksessa määriteltävä kumppanuus ja monitasohallinto. Yleisasetukseen perustuvassa kumppanuussopimuksessa määritellään EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen välinen koordinointi ja täydentävyys. Ohjelmakauden 2021-2027 kumppanuussopimukseen ei kuitenkaan sisällytetä maaseuturahastoa. Maaseuturahastosta rahoitettavat toimet ovat tärkeitä aluekehityksen kannalta ja toimenpiteet vaativat aluetasolla tehtävää yhteensovittamista ja koordinaatiota suhteessa EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksiin. Yhteensovitettavia teemoja ovat mm. maaseudun yritystoiminnan kehittäminen, ilmastotoimet, infrastruktuurirakentaminen, bio- ja kiertotalouden sekä matkailun kehittäminen. Harvaan asuttujen maaseutualueiden kannalta tärkeä laajakaistarakentaminen on jäämässä pois EU:n alue- ja rakennepolitiikan Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 ohjelmasta, joten maaseutuohjelma on tärkeässä roolissa myös tässä teemassa.

Yhteensovitus tehdään alueellisella tasolla, keskeisenä yhteensovittamisen välineenä maakuntaohjelmat ja niiden toimeenpanosuunnitelmat. Aluetasolla kumppanuustoimielimenä toimii aluekehityslaissa säädettävä maakunnan yhteistyöryhmä. Maakunnan yhteistyöryhmällä tulee säilyä merkittävä rooli kumppanuuselimenä myös maaseuturahaston osalta. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävissä (20 §) tulee mainita myös yhteisten maakunnallisten strategisten tavoitteiden yhteensovittaminen. Yhteiset strategiset tavoitteet ohjaavat niin alue- ja rakennepolitiikan varojen, kansallisen rahoituksen kuin maaseuturahoituksenkin kohdentamista maakunnan kannalta tärkeisiin painopisteisiin. Lisäksi maakunnan yhteistyöryhmän tiedonsaantiin (23§) tulee lisätä oikeus saada välittävältä viranomaiselta tiedot maaseutuohjelmasta rahoitettavista hankkeista.

Ohjelmakaudella 2021-2027 tulee käyttöön uusi oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF). JTF-rahastolla tuetaan Suomessa niitä maakuntia, joihin kohdistuu sosioekonomisia haasteita energiaturpeen käytön vähenemisestä. JTF-rahastosta voidaan myöntää rahoitusta aluekehitys- ja yritystukilakien nojalla. Valmistelun aikana on selkeytynyt, että JTF-rahastolla voidaan vastata vain heikosti turvealan akuuttiin rakennemuutostilanteeseen turveyritysten tilanteen parantamiseksi. Myöskään turvetuotantoalueiden ennallistamisen osalta yksittäinen maanomistaja (luonnollinen henkilö) ei voi saada suoraa tukea, koska tukea ei olisi mahdollista myöntää yksityiselle maanomistajalle. Aluekehittämislainsäädäntö ei myöskään mahdollista metsitystä, joten metsitys ei voi olla JTF:stä tuettava toimi. Aluekehityslaissa ja asetuksissa tulee mahdollistaa ao. toimenpiteet.

Aluetalouden uudistamisen kannalta JTF-rahasto on Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) käyttöalaltaan huomattavasti rajoitetumpi rahasto. Erityisesti EAKR-rahoitus on käyttökelpoisempaa ja laaja-alaisempaa kuin JTF-rahoitus aluetalouden uudistamisessa ja työpaikkojen luomisessa. Tästä syystä JTF-rahoituksella ei tule korvata EAKR-rahoitusta maakuntakohtaisessa varojen jakamisessa.

Tulevan rakennerahastokauden ohjelmarakenteeseen toteuttaminen vakiinnuttaa aikaisemmin pelkästään taloudellisiin realiteetteihin perustuneen käytännön, jossa maakuntien liitot osallistuvat kunnilta tulevilla rahoituksella ohjelmien hallinnointiin. Tekninentuki on tarkoitettu ohjelmien toteutuksen varmistamiseen. Nykyisen epätyydyttävän kustannusjaon laillistaminen tulee nähdä kuntien ja valtion välisen tehtävien ja kustannusten jaon kysymystä. Tämä tarkoittaa kustannusjaon periaatteellisempaa käsittelyä osana lainsäädäntöä.

Oulussa 19.4.2021

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Pauli Harju
Maakuntajohtaja

